

HFD 2020 ref. 4

En skada till följd av ett olycksfall som inträffat i samband med en friskvårdsaktivitet har inte ansetts utgöra en arbetsskada i arbetsskadeförsäkringens mening.

39 kap. 3 § socialförsäkringsbalken

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 29 januari 2020 följande dom (mål nr 2069-19).

Bakgrund

1. Den som förvärvsarbetar i Sverige är försäkrad för arbetsskada enligt arbetsskadeförsäkringen, som är en del av den allmänna socialförsäkringen. Med arbetsskada avses en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet. Den som drabbas av en arbetsskada kan få ekonomisk ersättning för nödvändiga kostnader för bl.a. tandvård.

2. J.G. arbetar som skatterevisor vid Skatteverket. Som friskvårdsaktivitet spelade han ishockey och slog ut en tand. Aktiviteten utövades på betald arbetstid. Den var frivillig och deltagarna ordnade själva både lokal och utrustning.

3. J.G. begärde ersättning för tandvårdskostnader hos Försäkringskassan som avslag hans begäran med motiveringen att det aktuella olycksfallet inte hade en påtaglig anknytning till hans arbete som skatterevisor.

4. Allmänna ombudet för socialförsäkringen överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Växjö och yrkade att J.G:s olycksfall skulle godkännas som ett olycksfall i arbetet.

5. Förvaltningsrätten avslog överklagandet eftersom den aktuella friskvårdsaktiviteten inte ansågs ha en sådan påtaglig anknytning till J.G:s arbete som krävs för att olycksfallet ska anses utgöra ett olycksfall i arbetet i arbetsskadeförsäkringens mening. Kammarrätten i Jönköping avslog allmänna ombudets överklagande dit.

Yrkanden m.m.

6. *Allmänna ombudet för socialförsäkringen* yrkar att olycksfallet ska förklaras ha skett i arbetet och att målet ska visas åter till Försäkringskassan för prövning av om J.G. har rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen samt anför följande. Det är numera vanligt att arbetsgivare erbjuder sina anställda friskvård på betald arbetstid och ofta tillhandahåller motionsanläggning eller andra lokaler där träning av olika slag kan utövas. Arbetsgivare

uppmuntrar sina anställda att motionera för att hålla sig vid god hälsa och därigenom undvika sjukfrånvaro och detta gäller även för arbetsgrupper som inte behöver vara i god fysisk form för att utföra sina arbetsuppgifter. Den omständigheten att en friskvårdsaktivitet sker på betald arbetstid är en stark indikation på att den har ett samband med arbetet.

7. *J.G.* har inte yttrat sig.

8. *Försäkringskassan* har i ett av Högsta förvaltningsdomstolen inhämtat yttrande anfört att det bör krävas en påtaglig anknytning till arbetet för att ett olycksfall som inträffar under en friskvårdsaktivitet ska omfattas av arbetsskadeförsäkringen. Att aktiviteten har skett på betald arbetstid är inte tillräckligt utan även andra omständigheter måste beaktas, såsom att arbetet ställer särskilda krav på god fysik liksom av vem och på vilket sätt aktiviteten organiseras.

Skälen för avgörandet

Frågan i målet

9. Frågan i målet är om en skada till följd av ett olycksfall som inträffat i samband med en friskvårdsaktivitet som utövats på betald arbetstid ska anses utgöra en arbetsskada. Med arbetsskada avses enligt 39 kap. 3 § socialförsäkringsbalken en skada till följd av olycksfall eller annan skadlig inverkan i arbetet.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

10. Till olycksfall i arbetet hänförs i första hand olycksfall som inträffar när den skadade utför sitt egentliga arbete och i allmänhet även andra olyckor som inträffar på arbetsplatsen. Även en olycka som inträffar utanför arbetsplatsen kan betraktas som ett olycksfall i arbetet, men då krävs det att "arbetstagaren vid olyckstillfället var stadd i arbetsgivarens ärenden" (prop. 1954:60 s. 109) eller i vart fall utförde något i arbetsgivarens intresse. I samtliga fall gäller att det måste finnas ett samband mellan olyckan och arbetet för att det ska vara fråga om ett olycksfall i arbetet. (Se t.ex. HFD 2019 ref. 19, RÅ 2010 ref. 85, RÅ 2007 ref. 1, RÅ 1996 ref. 76 och RÅ 1996 not. 105.)

11. Det är numera vanligt att arbetsgivare som personalvårdsförmån erbjuder sina anställda möjlighet till motion och annan friskvård. Sådana friskvårdsaktiviteter kan utövas i lokaler som ägs eller på annat sätt disponeras av arbetsgivaren men det är betydligt vanligare att arbetsgivaren lämnar ett ekonomiskt bidrag som den anställda får använda för valfritt friskvårdsändamål, t.ex. för att betala inträde till en motionsanläggning eller lösa medlemskap hos ett friskvårdsföretag.

12. Dagens friskvårdsförmåner är alltså av vitt skilda slag. En del avser aktiviteter som utövas på arbetsplatsen och på betald arbetstid eller i anslutning till arbetsdagens början eller slut. Andra utövas på den anställdes fritid och på en plats som denne själv bestämmer.

13. Att en person håller sig i god fysisk form och på så sätt minskar risken för ohälsa får anses gynna såväl personen själv som, i vart fall indirekt, dennes arbetsgivare. En grundläggande förutsättning för att en skada ska anses som arbetsskada och omfattas av arbetsskadeförsäkringen är emellertid, såvitt nu är aktuellt, att den har uppkommit till följd av ett olycksfall i arbetet, dvs. att den är arbetsrelaterad (prop. 2001/02:81 s. 102). Häri ligger att den aktivitet i vilken skadan inträffat måste ha ett samband med den skadades arbete.

14. Det är alltså inte tillräckligt att det indirekt kan anses vara till fördel för en arbetsgivare att dennes anställda motionerar och sköter sin hälsa för att en skada som en anställd ådrar sig under en friskvårdsaktivitet ska omfattas av arbetsskadeförsäkringen utan det bör krävas att den anställde utövar aktiviteten i fråga i arbetsgivarens intresse. Så kan exempelvis vara fallet om anställningen ställer särskilda krav på god fysik för att den anställde ska kunna utföra sina arbetsuppgifter (jfr RÅ 1996 ref. 76 och FÖD 133/81).

15. J.G:s olycksfall inträffade visserligen i samband med en friskvårdsaktivitet som utövades på betald arbetstid. Deltagandet var emellertid frivilligt och aktiviteten ägde rum utan arbetsgivarens inblandning. J.G:s anställning som skatterevisor ställer dessutom inga särskilda krav på god fysik för att han ska kunna utföra sina arbetsuppgifter.

16. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening saknas det samband mellan olyckan och arbetet som är en förutsättning för att skadan ska anses ha uppkommit till följd av ett olycksfall i arbetet. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Knutsson, Nymansson, Baran* och *Gäverth*. Föredragande var justitiesekreteraren Simon Isaksson.

Förvaltningsrätten i Växjö (2018-09-05, ordförande Hansson):

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om de tandskador J.G. ådragit sig under friskvårdstimmerna ska godkännas som en arbetsskada.

Förvaltningsrätten finner att arbetsgivarens intresse av att en anställd deltar i en idrott på arbetstid varierar beroende på om anställningen kräver en särskilt god fysisk form, om utövande sker på arbetsplatsen, om arbetsgivaren sanktionerar aktiviteten genom att tillhandahålla material och om deltagandet är beordrat av arbetsgivaren. Arbetsgivare har generellt ett intresse av att arbetstagare utövar friskvård, men J.G:s yrkesroll förutsätter inte att han är i god fysisk form. Idrottsutövandet har inte av den anledning någon särskild anknytning till arbetet. I det aktuella fallet var J.G:s deltagandet i ishockeyspelet frivillig, utövandet skedde inte på arbetsplatsen och deltagarna hade själva tillhandahållit lokal och material. Friskvårdsaktiviteten kan därmed inte anses ha en sådan påtaglig anknytning till arbetet som krävs för att övervägande skäl ska tala för att tandskadan kommit av en olycka som skett på arbetet. Mot bakgrund av ovan ska arbetsskadeersättning inte utgå för tandvårdskostnaderna. Allmänna ombudets överklagande ska således avslås.

– Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Jönköping (2019-03-05, Stelzer, Mattsson och Svärd):

Fråga i målet är om ett olycksfall som inträffat under friskvårdsaktivitet på arbetstid utgör ett sådant olycksfall i arbetet som avses i 39 kap. 3 § socialförsäkringsbalken.

Som ersättningsgillt olycksfall anses enligt rättspraxis i första hand olycksfall som inträffar vid utförandet av själva arbetet. Vidare ersätts i allmänhet skada till följd av olycksfall som inträffar vid sidan av själva arbetet men i nära anslutning till detta, t.ex. under raster eller göromål som är föranledda av arbetet. Inträffar i annat fall olycksfallet i samband med att arbetstagaren utför något som kan sägas ligga i arbetsgivarens intresse kan ersättning också utgå. Exempelvis har fysisk träning för brandman samt polisassistents deltagande i mästerskap i tjänstenära grenar ansetts vara i arbetsgivarens intresse (se bl.a. avgörandena FÖD 133/81 och RÅ 1996 ref. 76).

När det gäller friskvårdsaktiviteter under arbetstid kan det finnas olika anledningar för arbetsgivaren att erbjuda eller uppmana till sådana. Det kan röra sig om att främja arbetstagarens fysik eller att erbjuda en förmån utöver lön. Frågan om friskvården kan anses vara i arbetsgivarens intresse får avgöras från fall till fall efter en helhetsbedömning. Vid bedömningen bör bl.a. arbetstagarens arbetsuppgifter beaktas, t.ex. om god fysik är av särskild vikt för att utföra arbetsuppgifterna. En annan faktor som bör påverka bedömningen är om aktiviteten anordnas av arbetsgivaren eller av den anställde själv (jfr. avgörandet FÖD 1988:16).

J.G., som arbetar som skatterevisor, skadade en tand när han spelade ishockey under en friskvårdstimme. Aktiviteten anordnades inte av arbetsgivaren. Kammarrätten anser att förhållandena är sådana att det inte kan

anses vara fråga om ett olycksfall i arbetet. Överklagandet ska därför avslås. – Kammarrätten avslår överklagandet.